

Opinia Komitetu Regionów „wkład władz lokalnych i regionalnych UE w konferencję ONZ w 2012 roku w sprawie zrównoważonego rozwoju (Rio+20)”

(2012/C 54/07)

KOMITET REGIONÓW

- Wzywa uczestników szczytu Rio+20 do jednoznacznego uznania, iż urbanizacja jest nowym, ogromnym wyzwaniem, któremu świat musi stawić czoło, oraz do wzmożenia wysiłków na rzecz wymiany doświadczeń i transferu wiedzy w zakresie zrównoważonego rozwoju miast między samorządami terytorialnymi i władzami lokalnymi w skali globalnej.
- Wzywa, by na szczycie Rio+20 przyjęto harmonogram działań na rzecz ekologizacji gospodarki, który powinien obejmować odrębną sekcję poświęconą ekologicznej gospodarce lokalnej, w której uznano by kluczową rolę odgrywaną przez samorzady terytorialne i władze lokalne. W sekcji tej należałoby zwłaszcza promować międzynarodowe Porozumienie Burmistrzów i Regionów i wspierać zdecentralizowaną współpracę na rzecz rozwoju. Ewentualny system budowania potencjału powinien nakładać na uczestniczące w nim kraje obowiązek ścisłego angażowania w ten proces terytorialnego szczebla sprawowania rządów.
- Postuluje, by samorzady terytorialne i władze lokalne – jako właściwe, pełnoprawne podmioty sprawowania władzy – zajmowały należne im miejsce w instytucjonalnych ramach zrównoważonego rozwoju – obok rządów krajowych i jednostek ONZ. Przy okazji szczytu Rio+20 należałoby skorzystać ze sposobności, by dostosować obecne struktury tzw. „istotnych grup”, np. stworzyć nową kategorię „podmiotów rządowych” uwzględniającą wszystkie zainteresowane strony, i upoważnić przyszłą Światową Organizację ds. Ochrony Środowiska (lub UNEP) bądź przyszłą Radę ds. Zrównoważonego Rozwoju do utworzenia stałego komitetu ds. samorządów terytorialnych i władz lokalnych.
- Chciałby, by na szczycie Rio+20 określono przyszłe ramy zarządzania, które potrzebne są do dalszego rozwijania lokalnej Agendy 21, i poparto promowanie demokracji środowiskowej w skali globalnej. Wyrazem tego mogłoby być poparcie dla wprowadzenia innych konwencji regionalnych, takich jak konwencja z Aarhus lub podjęcie negocjacji na temat globalnej konwencji w sprawie Zasady nr 10 Deklaracji z Rio de Janeiro.

Sprawozdawca	Ilmar REEPALU (SE/PSE), członek Rady Miasta Malmö
Dokument źródłowy	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Rio+20: w kierunku gospodarki ekologicznej i lepszego zarządzania” COM(2011) 363 wersja ostateczna

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

A. Uwagi ogólne

1. Z zadowoleniem przyjmuje decyzję Zgromadzenia Ogólnego ONZ o zwołaniu Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zrównoważonego Rozwoju na najwyższym możliwym szczeblu w czerwcu 2012 r. w Rio de Janeiro (UNSCD lub szczyt Rio+20). Jej cele to: zagwarantowanie ponownego zaangażowania politycznego w zrównoważony rozwój, ocena dotychczasowych postępów, analiza luk we wprowadzaniu w życie wniosków płynących z poprzednich ważnych szczytów dot. zrównoważonego rozwoju, a także omówienie ostatnio pojawiających się wyzwań. Dwa konkretne tematy do dyskusji to: „ekologiczna gospodarka w kontekście zrównoważonego rozwoju i eliminacji ubóstwa” oraz „ramy instytucjonalne zrównoważonego rozwoju”.

2. Wzywa wszystkich uczestniczących w konferencji Rio+20 oraz w dalszych działaniach z niej wynikających do zadbania o sukces tej konferencji i **osiągnięcia prawdziwych postępów** w zabiegach na rzecz zrównoważonego rozwoju.

3. Podkreśla przy różnych okazjach znaczenie działań i zmian mających na celu **wspieranie i rozwijanie prac na rzecz zrównoważonego rozwoju**. KR jest zdania, że wszystkie podmioty – zarówno globalne, jak i unijne, oraz rządy krajowe, terytorialne i lokalne – ponoszą **wspólną odpowiedzialność** za budowanie społeczeństwa zorientowanego na zrównoważony rozwój i szanującego dostępne zasoby naturalne. Członkowie KR-u oraz miasta i samorządy terytorialne mają tu do odegrania istotną rolę i są w dużej mierze siłą napędową prac na rzecz zrównoważonego rozwoju, między innymi dzięki temu, że są blisko obywateli UE.

4. Wzywa do tego, by **we wszystkich debatach prowadzonych na szczycie Rio+20 wyraźnie odwoływać się do samorządów terytorialnych i władz lokalnych⁽¹⁾ oraz by upoważniać je do udziału w nich**. Samorządy terytorialne i władze lokalne muszą brać aktywny udział w przygotowaniach do tej konferencji, dyskusjach na niej prowadzonych, w działaniach podejmowanych po zakończeniu szczytu i we wdrażaniu rozwiązań. Zachęca się państwa członkowskie do tworzenia forów z samorządami terytorialnymi i władzami lokalnymi w ramach przygotowań do szczytu Rio+20.

5. Wzywa Radę Europejską i Komisję Europejską do opracowania **jasnego i jednolitego stanowiska UE na konferencję ONZ** oraz do zadbania o to, by z politycznego porozumienia

⁽¹⁾ W niniejszej opinii termin „samorządy terytorialne i władze lokalne” stosuje się zgodnie z jego użyciem w kontekście ONZ-etu (w którym to kontekście termin „regiony” odnosi się raczej do regionów świata). W kontekście UE termin „samorządy terytorialne i władze lokalne” oznacza „władze lokalne i regionalne”.

zawartego w Rio de Janeiro wynikły także konkretne działania. Podkreśla w tym kontekście, że **zaangażowanie obywateli, kompetencje i sprawowanie rządów na szczeblu terytorialnym i lokalnym** są podstawowym warunkiem wstępnym zaistnienia zrównoważonego społeczeństwa. Aby wspierać ten cel, należy rozwijać stosowanie zasad **pomocniczości i proporcjonalności** i przestrzegać ich na wszystkich poziomach sprawowania rządów, od globalnego procesu planistycznego i decyzyjnego poprzez poziom unijny, aż do krajowego i niższego szczebla decyzyjnego. Należy uznać samorządy terytorialne i władze lokalne za równoprawnych partnerów i za najbardziej odpowiedni szczebel sprawowania rządów w wysiłkach na rzecz zrównoważonego rozwoju, zarówno w procesie przygotowywania konferencji ONZ, jak i we wdrażaniu jej wyników.

6. Wzywa uczestników szczytu Rio+20, by jednoznacznie uznali, **iż urbanizacja jest nowym, ogromnym wyzwaniem**, któremu świat musi stawić czoło. Jest to zjawisko o szczególnie istotnym znaczeniu dla samorządów terytorialnych i władz lokalnych, gdyż to właśnie one muszą jako pierwsze zmierzyć się z nowymi zagrożeniami i szansami z nim związanymi. Od początku bieżącego stulecia większość światowej populacji (7 mld ludzi) żyje w miastach. Do 2050 r. ludność świata może wzrosnąć z obecnych 7 do 9 mld, a według niektórych prognoz do 2030 r. 60 % światowej populacji będzie mieszkać w miastach. Tendencja ta jest szczególnie widoczna w krajach rozwijających się lub przechodzących szybką transformację. **Zrównoważony rozwój miast** wymaga całościowego i zintegrowanego podejścia do zarządzania ekonomicznymi, środowiskowymi i społeczno-kulturowymi aspektami rozwoju w ramach przestrzennych i fizycznych. KR zaleca intensyfikację wysiłków na rzecz rozwijania i wspierania zrównoważonego rozwoju miast.

7. Podkreśla, że podstawą zrównoważonego rozwoju jest harmonijne połączenie czynników społecznych, ekologicznych i gospodarczych, w związku z czym wśród głównych tematów konferencji Rio+20 muszą znaleźć się, obok oszczędzania zasobów, przeciwdziałania zmianie klimatu i innych celów z zakresu polityki ochrony środowiska, także **zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego**.

8. Pragnie wzmoczenia wysiłków na rzecz dostarczania, oceny, prezentacji i upowszechniania dobrych przykładów zrównoważonego rozwoju miast. Istnieje duże zapotrzebowanie na **wymianę doświadczeń i transfer wiedzy**, zarówno w zakresie czynników instytucjonalnych, jak i całościowego, zintegrowanego, systemowego podejścia do procesów planowania i podejmowania decyzji. Dobre zarządzanie na szczeblu miast, planowanie przestrzenne, systemy gospodarowania gruntami, prawodawstwo i strategię polityczne, finansowanie, współpraca publiczna i prywatna, udział społeczeństwa, edukacja, szkolenia oraz informacja – to wszystko są dziedziny, w których istnieje znacząca potrzeba wymiany doświadczeń i transferu wiedzy między samorządami terytorialnymi i władzami lokalnymi w skali globalnej.

9. Pragnie podkreślić, jak ważne jest skupienie się na różnych formach partnerstwa oraz interakcji między **miastami a ich otoczeniem** oraz rozwijanie takiego partnerstwa i tych interakcji. Wzrost populacji miejskiej istotnie zwiększa popyt na produkcję i dostawę towarów, na przykład artykułów spożywczych; zwiększa także zapotrzebowanie na związane z tym gospodarowanie produktami odpadowymi i odpadami. Konkretnym przykładem potrzeby większego współdziałania między miastami a ich otoczeniem jest zarządzanie odpadami biologicznymi, gdzie potrzebne są funkcjonujące systemy, by odprowadzać roślinne składniki odżywcze do gruntów rolnych, co jest konieczne do prawidłowego działania biologicznego cyklu ekologicznego w obiegu zamkniętym.

10. Jest zdania, że **edukacja, szkolenia i rozpowszechnianie informacji** mają kluczowe znaczenie dla zwiększania społecznej świadomości w tym zakresie. Opracowanie programów nauczania ma szczególne znaczenie z punktu widzenia niezbędnej transformacji; powinny one obejmować nie tylko wiedzę techniczną na temat konkretnych aspektów, ale także całościowe i zintegrowane podejście systemowe.

11. Pragnie podkreślić, że nowe technologie i większe inwestycje finansowe same w sobie nie wystarczą do tego, by wspólnota międzynarodowa sprostała wielu stojącym przed nią wyzwaniom i była w stanie podjąć konkretne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Potrzebne są także działania mające na celu poszerzanie wiedzy, aby umożliwić przystosowanie i **zmiany zachowań ludzi**, wzory konsumpcji itp.

12. Zaznacza, że szczególnie ważne są tu **media**, zarówno tradycyjne, jak i społecznościowe. Należy podjąć działania, które wspierałyby rozwój tych mediów jako narzędzi wymiany informacji, mobilizacji społeczeństwa, wprowadzania powiązań między inicjatywami oraz kształtowania krytycznej opinii publicznej, a tym samym wspierania zrównoważonego społeczeństwa.

13. Podkreśla, że **bliźniacza współpraca miast** jest jednym z narzędzi wykorzystywanych do urzeczywistniania zrównoważonego społeczeństwa. Wiele projektów bliźniaczej współpracy jest już realizowanych lub opracowywanych na bazie dwustronnej lub wielostronnej podstawy tematycznej na szczeblach terytorialnym i lokalnym. Szereg podmiotów zaangażowanych jest w ten proces, zarówno w skali krajowej, terytorialnej i lokalnej, jak i unijnej oraz międzynarodowej. Współpraca bliźniacza jest szczególnie skutecznym środkiem wtedy, gdy jest poświęcona konkretnym tematom, ukierunkowana na rozwój zrównoważony oraz gdy angażują się w nią nie tylko rządy krajowe i władze lokalne, lecz również, co ważniejsze dla osiągnięcia pomyślnych rezultatów, organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

14. Podkreśla, że istotną rolę w zakresie ułatwiania wymiany oraz umożliwiania samorządom terytorialnym i władzom lokalnym zabierania głosu na forum globalnym mają również do odegrania międzynarodowe, regionalne lub krajowe **stowarzyszenia terytorialnych szczebli sprawowania rządów**. Także sam KR jest w kontekście UE istotnym podmiotem instytucjonalnym w tej kwestii, dlatego uważa, że potrzebne są dalsze wysiłki na rzecz koordynowania bieżących struktur i sieci oraz lepszej oceny innowacyjnych projektów oraz rozpowszechniania najlepszych sprawdzonych rozwiązań.

B. Umożliwić przejście do ekologicznej gospodarki

15. Pragnie zaznaczyć, że **zrównoważony rozwój obejmujący trzy wymiary**, a mianowicie gospodarkę, ekologię i sprawy społeczne stanowi podstawę wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy, ekologicznej gospodarki, większego dobrobytu oraz czystszej i zdrowszego środowiska.

16. Stwierdza, że obecny system gospodarczy wykracza poza zdolność naszej planety do zrównoważonej gospodarki zasobami i że Unia Europejska importuje coraz więcej paliw kopalnych i surowców. Niektóre z nich, o charakterze strategicznym dla UE obecnie i w przyszłości, mogą się wyczerpać w najbliższych dziesięcioleciach. Oznacza to konieczność **przekształcenia gospodarki** w kierunku bardziej zrównoważonego rozwoju zapewniającego większe poszanowanie tych zasobów.

17. Podkreśla z naciskiem, że przejście do bardziej zrównoważonej struktury rozwoju jest nie tylko problemem, ale – wręcz przeciwnie – niesie także ze sobą szereg **możliwości**, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę synergię między lepszą ochroną środowiska i stworzoną wartością dodaną w wymiarze społeczno-gospodarczym. Możliwości te trzeba wykorzystać dzięki odpowiednim działaniom w dziedzinie polityki gospodarczej, edukacji i przemian społecznych.

18. Stwierdza, że także przy obecnych warunkach finansowych w Unii Europejskiej i na świecie trzeba dążyć do prowadzenia zrównoważonej gospodarki oraz tworzenia trwałych miejsc pracy.

19. Przypomina o znaczeniu **ekologicznych miejsc pracy** oraz ich promowaniu, rozumiejąc pod tym pojęciem godną pracę w tych sektorach gospodarki, które dbają o zrównoważony rozwój (zarówno wylaniających się, jak i już istniejących), także ze względu na związane z tym postępy w zakresie spójności społecznej. Stąd też należy postrzegać edukację i zwiększanie umiejętności w dziedzinie zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach za kluczowe elementy ułatwiające pełen rozwój tych ważnych sektorów.

20. Zaleca, by szczyt Rio+20 przyjął nowy, alternatywny model mierzenia wzrostu i dobrobytu, który uwzględniłby **inne czynniki oprócz PKB**. Jest to konieczne do tego, by nadać debatom na temat strategii politycznych nowy kierunek i zasadniczo zmienić nasze rozumienie „postępu”. Potrzebne są wskaźniki, które uwzględniłyby zmianę klimatu, różnorodność biologiczną, efektywną gospodarkę zasobami i włączenie społeczne.

21. Jest przekonany, że UE będzie mogła odegrać ważną rolę na konferencji ONZ zwłaszcza wtedy, gdy sama będzie świeciła przykładem: UE miałaby mocniejszą pozycję negocjacyjną, gdyby sama wyznaczyła sobie ambitne cele dotyczące przemian w kierunku gospodarki ekologicznej, na przykład w dziedzinach objętych **inicjatywą przewodnią „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” w ramach strategii „Europa 2020”**.

22. Popiera propozycję Komisji Europejskiej, by na szczycie Rio+20 przyjęto **harmonogram działań na rzecz ekologicznej gospodarki**, w którym wyznaczono by cele i odpowiednie wskaźniki, określono bezpośrednie działania międzynarodowe i przejrzyste ramy dla globalnych, regionalnych (w tym unijnych), krajowych i terytorialnych inicjatyw oraz harmonogram ich wdrożenia.

23. W tym kontekście popiera również wniosek UE, by na szczycie Rio+20 ustanowiono **system budowania potencjału**, tak aby zapewnić ukierunkowane, dostosowane do indywidualnych warunków doradztwo dla zainteresowanych krajów dotyczące przekształceń w kierunku ekologicznej gospodarki oraz możliwości skorzystania z dostępnego finansowania. KR podkreśla, że tego rodzaju system powinien nakładać na uczestniczące w nim kraje obowiązek ścisłego angażowania w ten proces terytorialnego szczebla sprawowania rządów.

24. Jest zdania, że wspomniany harmonogram powinien obejmować odrębną **sekcję poświęconą ekologicznej gospodarce lokalnej**, w której uznano by kluczową rolę odgrywaną przez samorządy terytorialne i władze lokalne w przechodzeniu na ekologiczną gospodarkę. W sekcji tej należałoby odnieść się zwłaszcza do głównych wyzwań związanych z urbanizacją i ekologiczną gospodarką miejską, jak również promować międzynarodowe Porozumienie Burmistrzów i Regionów i wspierać zdecentralizowaną współpracę na rzecz rozwoju prowadzoną przez samorządy terytorialne i władze lokalne.

25. Wnosi o to, by zaproponowany przez Komisję Europejską w ramach Rio+20 „zestaw narzędzi” **służący ekologizacji gospodarki** zawierał wiele udanych przykładów wspierania ekologicznej gospodarki przez samorządy terytorialne i władze lokalne.

26. Przypomina **ważną rolę i liczne działania szczebla terytorialnego i lokalnego w dziedzinie pomocy rozwojowej** oraz współpracy zdecentralizowanej prowadzone w ścisłej współpracy między KR-em, jego członkami i Komisją Europejską, takie jak np. „Atlas” KR-u, portal internetowy i konferencja nt. współpracy zdecentralizowanej.

27. Pragnie, by podjęto na szczeblu globalnym działania wspierające **rozwój sektora przedsiębiorstw zorientowanego na środowisko**. Cel ten można osiągnąć dzięki:

- wspieraniu rozwoju zielonej technologii i ekologicznych rozwiązań, między innymi poprzez zwiększenie inwestycji w badania i rozwój, w tym inwestycji, które będąc ukierunkowane na usługi ekosystemowe, przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej oraz (od)budowy ekosystemów, przynosząc nowe możliwości gospodarcze,
- podejmowaniu działań, które ułatwiłyby eksport oraz import ekologicznych produktów i usług na szczeblu globalnym, a także propagowaniu inteligentnej organizacji pracy,
- wprowadzaniu do zamówień publicznych i do innego rodzaju zamówień wymagań związanych z ochroną środowiska, przeciwdziałaniem zmianie klimatu, jak również wymogów etycznych,
- sprzyjaniu rozwojowi ekologii przemysłowej i gospodarki okrężnej (od kołyski do kołyski) w celu zamknięcia cyklu produkcji i konsumpcji, włączając do obiegu zamkniętego materiały niezbędne w tych procesach, tak aby maksymalnie ograniczyć eksploatację nieodnawialnych zasobów naturalnych,
- opracowywaniu i wdrażaniu metod dotyczących funkcjonalnych zamówień publicznych,
- koordynowaniu i opracowywaniu modeli dotyczących certyfikacji ekologicznej towarów i usług dostarczanych przez

przedsiębiorstwa, zwłaszcza poprzez analizy porównawcze cyklu życia dóbr i usług,

- koordynowaniu i opracowywaniu modeli dotyczących systemów zarządzania środowiskiem dla przedsiębiorstw i organizacji, zwłaszcza poprzez środowiskowe rachunki ekonomiczne,
- opracowywaniu nowych modeli dotyczących finansowania zielonych rozwiązań i ekologicznych przedsiębiorstw.

28. Odnotowuje potrzebę poczynienia postępów w zakresie tworzenia **nowych mechanizmów i instrumentów współpracy między sektorem publicznym a prywatnym** (podmioty społeczne i gospodarcze) w celu opracowania i wdrożenia strategii w zakresie ekologicznej gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem promowania i konsolidacji partnerstw z udziałem wielu podmiotów.

29. Powtarza, że dzisiaj jednym z kluczowych wyzwań jest radykalne **ograniczenie wpływu człowieka na klimat**, zarówno na szczeblu globalnym, jak i lokalnym, przy jednoczesnym zabezpieczeniu dostaw energii i zapewnieniu dobrobytu. Gminy i samorządy terytorialne mają do odegrania znaczącą rolę w tym procesie. Przejmują one w Unii Europejskiej odpowiedzialność za szeroki wachlarz inicjatyw na rzecz ograniczenia naszego wpływu na klimat, zabezpieczenia dostaw energii i przystosowania się do zmiany klimatu. W porozumieniach z Cancun, przyjętych w grudniu 2010 r., uznaje się władze lokalne za podmioty rządowe i przyznaje się miastom możliwość dostępu do międzynarodowych mechanizmów finansowania. Samorządy terytorialne i władze lokalne muszą się czynnie włączyć w krajowe plany na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu; oczekują one także dostępu do wsparcia finansowego.

30. Podkreśla, że należy podjąć działania w celu ochrony, zabezpieczenia i odnowy kluczowych surowców, materiałów i zasobów naturalnych. KR pragnie w szczególności, by szczyt Rio+20 **skupił się zwłaszcza na zasobach wodnych**. Dostęp do wody staje się coraz większym problemem i stanowi zasadnicze wyzwanie, zwłaszcza dla dużych miast. W związku z tym KR popiera ustanowienie międzynarodowego partnerstwa w sprawie wody, by zająć się rozwiązaniem tego problemu, i zwraca w tym kontekście uwagę na swe zalecenia dotyczące roli samorządów terytorialnych i władz lokalnych w propagowaniu zrównoważonej gospodarki wodnej (CdR 5/2011 fin).

31. Podkreśla potrzebę sprawniejszego **zarządzania środowiskiem morskim i oceanami**, a także konieczność lepszej ich **ochrony**. Kwestie te, obok klimatu i różnorodności biologicznej, powinny stać się podwalinami ram prawnych z Rio.

32. Podkreśla sformułowanie Komisji, że „**zrównoważone gospodarowanie gruntami i zrównoważone rolnictwo** będą stanowiły fundament gospodarki ekologicznej”. Dlatego Komitet jest zdania, że zrównoważony rozwój miast i zrównoważone planowanie przestrzenne muszą wiązać się z przeznaczaniem pod zabudowę jak najmniejszej powierzchni produktywnych gruntów rolnych, tak aby w przyszłości możliwa była ich uprawa.

33. Jest zdania, że aby umożliwić przejście do globalnej gospodarki ekologicznej, **należy zmobilizować środki finansowe na dużą skalę**. Opodatkowanie i ceny powinny lepiej odzwierciedlać koszty środowiskowe i korzyści dla środowiska. KR ponownie wzywa do włączania zasady „zanieczyszczający płaci” do głównego nurtu polityki i do rozszerzenia odpowiedzialności producenta; popiera także opcje zwrotu kosztów w zarządzaniu zasobami naturalnymi. W ramach harmonogramu działań na rzecz ekologizacji gospodarki należy zainicjować nowe publiczne i prywatne inicjatywy finansowe i partnerstwa.

34. Proponuje, by przewidzieć w tym harmonogramie także szereg konkretnych i ograniczonych czasowo kroków prowadzących do **zniesienia do 2020 r. wszystkich subwencji o skutkach szkodliwych dla środowiska**. Dzięki temu można by udostępnić dodatkowe środki finansowe na inne działania. Ponadto na szczeblu międzynarodowym powinno się realizować cele dotyczące oszczędności i stosować normy dotyczące efektywności, takie jakie zostały opracowane w UE dla szeregu produktów i procesów.

C. Ramy instytucjonalne – w kierunku lepszego zarządzania

35. Zaleca przekształcenie Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) w **Światową Organizację ds. Ochrony Środowiska**. Przekształcenie UNEP w wyspecjalizowaną agendę ONZ stworzyłoby globalną wielostronną organizację ds. ochrony środowiska i byłoby najbardziej obiecującym krokiem w kierunku poprawy międzynarodowego zarządzania w dziedzinie ochrony środowiska. Agencja ta powinna dysponować zmienionymi i zwiększonymi uprawnieniami i funkcjonować na równej stopie z innymi wyspecjalizowanymi agendami ONZ-u. Co więcej, w jej skład powinna wejść wyspecjalizowana sekcja wdrożeniowa – zdecentralizowana na poziomie regionalnym lub krajowym – zajmująca się udzielaniem państwom, samorządom terytorialnym i władzom lokalnym bezpośredniego wsparcia w zakresie efektywnego realizowania wielostronnych porozumień dotyczących środowiska, takich jak umowy w sprawie zmian klimatu czy bioróżnorodności.

36. Zaleca także utworzenie **Rady ds. Zrównoważonego Rozwoju** w miejsce istniejącej Komisji ds. Zrównoważonego Rozwoju. Celem tej propozycji jest osiągnięcie lepszego zarządzania, wypracowanie wspólnego stanowiska i koordynacja prowadzonych na wszystkich poziomach prac na rzecz zrównoważonego rozwoju.

37. Popiera opracowanie **celów dotyczących zrównoważonego rozwoju**, zwłaszcza długoterminowych, na wzór milenijnych celów rozwoju. Następnie należałoby przełożyć ogólne zaangażowanie polityczne oparte na wspólnych celach na pakiet odrębnych i konkretnych celów i określić sposoby ich osiągnięcia.

38. Nalega, by na szczycie Rio+20 uznano, że zarządzanie wymaga udziału wszystkich poziomów sprawowania rządów, od szczebla lokalnego i niższego niż krajowy, poprzez poziom krajów i regionów, aż po skalę globalną. W konsekwencji na szczycie Rio+20 należy poprzeć **podejście oparte na wielopoziomym sprawowaniu rządów**, które cechowałoby się interakcją, synergią i komplementarnością między wszystkimi poziomami sprawowania rządów.

39. Zwraca uwagę na fakt, że na mocy konwencji z Rio **jeszcze wyraźniej podkreślony** został **specjalny status samorządów terytorialnych i władz lokalnych jako instytucji rządowych**. Między innymi w porozumieniu z Cancun i decyzji X/22 przyjętej na konferencji stron COP 10 Konwencji o różnorodności biologicznej („Plan działań dla samorządów terytorialnych, miast i innych władz lokalnych”) samorzady terytorialne i władze lokalne uznano za „podmioty rządowe”. KR aktywnie wspierał te posunięcia.

40. Postuluje, by samorzady terytorialne i władze lokalne – jako właściwe, pełnoprawne podmioty sprawowania władzy – zajmowały **należne im miejsce w instytucjonalnych ramach zrównoważonego rozwoju** – obok rządów krajowych i jednostek ONZ. Przy okazji szczytu Rio+20 należałoby skorzystać ze sposobności, by dostosować obecne struktury tzw. „istotnych grup”, tak by odzwierciedlały rozwój sytuacji, jaki nastąpił od 1992 r., zwłaszcza w zakresie roli samorządów lokalnych i terytorialnych. Można by tego dokonać np. poprzez stworzenie nowej kategorii „podmiotów rządowych”, uwzględniającej wszystkie zainteresowane strony. KR ubolewa nad tym, że w obecnej międzynarodowej strukturze sprawowania rządów samorzady terytorialne i władze lokalne – mimo odgrywania szczególnej, stale rosnącej roli w procesie sprawowania władzy – są w gremiach ONZ stawiane na tym samym poziomie co społeczeństwo obywatelskie, przedstawiciele biznesu czy inne grupy definiowane raczej za pomocą kryteriów społeczno-gospodarczych, niż ich roli w systemie sprawowania rządów.

41. Proponuje zatem, by na szczycie Rio+20 upoważniono UNEP (lub przyszłą Światową Organizację ds. Ochrony Środowiska) bądź Radę ds. Zrównoważonego Rozwoju do utworzenia **stałego komitetu ds. samorządów terytorialnych i władz lokalnych**. Ta nowa struktura odpowiednio odzwierciedlałaby wielopoziomowe sprawowanie rządów i pełniłaby funkcję stałego mechanizmu konsultacji z samorządami terytorialnymi i władzami lokalnymi na całym świecie, jak również zapewniałaby współpracę między nimi. Za wzór mógłby tu posłużyć Komitet Regionów.

42. Zdaje sobie sprawę z tego, że odpowiedzialność i role samorządów terytorialnych i władz lokalnych znacząco różnią się między sobą, zarówno w Unii Europejskiej, jak i w skali globalnej; jest także świadom nieustannego rozwoju **samorządności terytorialnej i lokalnej**. Należy zatem mieć owe różnice na uwadze przy podejmowaniu starań na rzecz jak najściślejszego zaangażowania samorządów terytorialnych i lokalnych w procesy rozwoju zrównoważonych społeczeństw.

43. Pragnie podkreślić znaczenie wypracowania **wspólnych poglądów i koordynacji** prac na rzecz zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Miasta i samorzady terytorialne są głównymi podmiotami tego procesu. **Porozumienie Burmistrzów, Agenda 21 oraz strategię zrównoważonego rozwoju** są tutaj ważną platformą koordynacji i wymiany doświadczeń.

44. Zaznacza, że nacisk Komisji Europejskiej na sektor prywatny nie powinien odwrócić uwagi od potrzeby wsparcia przez szczyt Rio+20, UE i państwa członkowskie zarządzania zrównoważonym rozwojem na poziomie władz lokalnych i terytorialnych, ani od potrzeby upodmiotowienia obywateli.

45. Zwraca uwagę, jak ważne jest, by **obywatele znaleźli się w centrum działań** na rzecz zrównoważonego społeczeństwa. Z tego względu należy przystosować cele tego procesu i sposoby ich osiągnięcia do różnych sytuacji lokalnych. Istniejące uwarunkowania terytorialne i lokalne muszą stać się punktem wyjścia do dialogu o materialnych i finansowych środkach oraz zmianach w konsumpcji i zachowaniu. Należy podjąć następujące działania, by wesprzeć bezpośredni udział obywateli w budowaniu zrównoważonego społeczeństwa:

- rozwijać procesy konsultacyjne i tworzyć miejsca spotkań do prowadzenia dialogu i wymiany doświadczeń,
- wspierać – zarówno w skali krajowej, jak i międzynarodowej – terytorialne i lokalne projekty na rzecz rozwoju, oraz
- zwiększać wiedzę o potrzebie wspólnych wysiłków na rzecz tworzenia zrównoważonego społeczeństwa i lepiej uświadamiać w tym zakresie.

46. Chciałby, by na szczycie Rio+20 poparto **promowanie demokracji środowiskowej w skali globalnej**. Wyrazem tego mogłoby być potwierdzenie na szczycie Rio+20 przez strony konwencji z Aarhus gotowości do otwarcia konwencji na cały świat. Można by było także wyrazić wsparcie poprzez opowiedzenie się za wprowadzeniem konwencji regionalnych wzorowanych na konwencji z Aarhus, lub podjęcie negocjacji na temat globalnej konwencji w sprawie Zasady nr 10 Deklaracji z Rio de Janeiro ⁽²⁾.

47. Komitet pragnie intensyfikacji i odnowienia prac nad dokumentem programowym **Agenda 21**. Na szczycie Rio+20 należy określić przyszłe ramy zarządzania, które potrzebne są do dalszego rozwijania lokalnej Agendy 21. Zainicjowana po szczycie w Rio de Janeiro w 1992 r., ta lokalna agenda jest dobrym przykładem oddolnego procesu, który przyniósł dobre i trwałe rezultaty, zarówno w postaci konkretnych działań podejmowanych przez podmioty społeczne na rzecz zrównoważonego rozwoju, jak i w postaci większej świadomości i zaangażowania w tym zakresie. Uświadomienie obywateli oraz ich udział stanowi podstawę lokalnej Agendy 21. W wielu wypadkach agenda ta doprowadziła do utworzenia nowych, ekologicznych miejsc pracy.

48. Komitet chciałby zwłaszcza, by w większym stopniu **wspierano wiedzę** na szczeblu terytorialnym i lokalnym. Aby działania na rzecz osiągnięcia zrównoważonego społeczeństwa były skuteczne, wszystkie podmioty muszą mieć dostęp do bazy planistycznej i decyzyjnej. Jest to także ważne w związku z podejmowaniem dalszych działań, a także oceną wyników i doświadczeń uzyskanych w trakcie prac nad budowaniem zrównoważonego społeczeństwa oraz informacją zwrotną w tym zakresie.

49. Oczekuje, że Komisja **rozwinię i pogłębi dialog** z KR-em i jego członkami w trakcie kontynuacji prac nad przygotowaniem do szczytu Rio+20. Komitet wyraża nadzieję, że w skład delegacji UE na szczyt Rio+20 wejdzie odpowiednia liczba delegatów z KR-u.

Bruksela, 15 grudnia 2011 r.

Przewodnicząca
Komitetu Regionów
Mercedes BRESSO

⁽²⁾ Zasada nr 10 Deklaracji z Rio de Janeiro w Sprawie Środowiska i Rozwoju, Konferencja Narodów Zjednoczonych z 1992 r. pt. „Środowisko i Rozwój” – zob. <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>.